Toespraak Boris Dittrich gehouden voor het D66 congres op 13 maart 2004, in het Nederlands Congrescentrum in Den Haag.

Democraten,

“We zijn op een steenworp afstand van de Big Bang” zeggen wetenschappers deze week. De ruimte-telescoop Hubble heeft foto’s over sterrenstelsels naar de aarde gestuurd. Sterrenstelsels die gevormd zijn kort na het ontstaan van het heelal, bijna 14 miljard jaar geleden.

De Big Bang. Dat beeld laat me niet los. Eén grote oerknal en toen begon het. Een Big Bang : er is geen verleden achter je, alleen maar toekomst voor je.

D66 bestaat 38 jaar. Wij zitten hier nu in Den Haag en praten over politiek. Over de toekomst.

Wat het Heelal miljarden jaren geleden in het groot deed, doen wij, D66-ers, in het klein. We laten ons niet insnoeren door het verleden. We laten ons niet bepalen door gedachten dat de dingen moeten gaan, zoals ze altijd gegaan zijn.

Nee, wij kijken vooruit. Met open vizier.

Zonder dogma’s,

zonder vooroordelen,

zonder heilige huisjes, vrij en onafhankelijk.

Vol met idealen.

Eén van die idealen is een sterk en verenigd Europa. Ik spreek mijn bewondering uit voor de premier van België, Guy Verhofstadt. Op meeslepende wijze heeft hij het belang van Europa onderstreept. In België staan de Vlaamse Liberalen en Democraten dicht bij onze politieke opvattingen. Het sociaal-liberalisme heeft internationaal voet aan de grond.

Ons geluid zal in Europa helder doorklinken.

Met Sophie in ’t Veld als lijsttrekker gaat dat zeker lukken.

Sophie steekt met haar pro-Europese houding boven het maaiveld van de andere lijsttrekkers uit.

Veel succes in de campagne op weg naar 10 juni. We gaan je op alle mogelijke manieren steunen.

Vorig jaar om deze tijd dreigde er een oorlog tegen Irak.

D66 was tegen, want wij wilden de VN-wapeninspecteurs meer tijd geven om naar massavernietigingswapens te speuren.

Bush en Blair trokken zich van de internationale protesten niets aan. Irak werd gebombardeerd.

En het kabinet Balkenende I steunde die oorlog.

Politiek althans.

En nu, een klein jaar later. Wat is de score?

Saddam Hoessein werd uit zijn schuilplaats gedolven. Een knappe prestatie. En Irak wordt weer opgebouwd. Met Nederlandse steun. Ook die van ons.

Maar bijna dagelijks spoelt de haat over Irak.

Bomaanslagen bij de vleet. Bush en Blair zijn heel wat minder optimistisch.

Massavernietigingswapens zijn nog steeds niet gevonden.

Is het Amerikaanse volk,

is het Engelse volk,

is de internationale gemeenschap om de tuin geleid? In beide landen doet de democratie haar werk.

Volksvertegenwoordigers zijn een onderzoek gestart naar de rol van de veiligheidsdiensten.

En naar de informatie waarover de regeringsleiders op het cruciale moment beschikten.

In Nederland wil het kabinet geen onderzoek gelasten. En blokkeert een meerderheid van de Tweede Kamer het zoeken naar de feiten rond het begin van de oorlog. Ik betreur die opstelling.

Wie Irak zegt, moet ook Afghanistan noemen.

Na het verslaan van de Taliban vinden daar grote veranderingen plaats.

Er werd een parlement gevormd, een grondwet aanvaard.

De democratie doet er voorzichtig zijn intrede.

Vrouwen kunnen weer actief aan de samenleving deelnemen en ongesluierd over straat gaan.

In januari was ik er en bezocht vluchtelingenkampen.

Uit de regio zijn al meer dan 1 miljoen mensen teruggekeerd naar de hoofdstad Kabul en omstreken. Zij pakken zo goed en zo kwaad als dat kan hun leven weer op.

“We hebben dokters nodig, ingenieurs en onderwijzers. Laat onze mensen terugkomen. Ze zijn hier nodig” smeekten de inwoners.

Terecht heeft een groot aantal Afghanen in Nederland bescherming gezocht en gekregen, toen het daar onveilig was.

Nu een deel van het land rond Kabul weer veilig is, wordt het tijd om een behoedzame en gefaseerde terugkeer van Afghaanse asielzoekers te stimuleren.

Afghanistan heeft zijn eigen gevluchte middenklasse hard nodig om weer een stabiel land te worden.

Nederland zal verstandige ontwikkelingshulp moeten geven.

Alleen zo kan voorkomen worden dat Afghanistan terugvalt in chaos. En dat het terrorisme er weer de kop op steekt.

Over terrorisme gesproken.

Eergisteren ontploften er bommen in Madrid. Er zijn al 200 doden geteld.

Fanatieke extremisten zijn niet alleen in landen als Irak of Afghanistan actief.

Na de aanslagen in Turkije is nu Spanje gevolgd.

Terrorisme is een mensonwaardig kwaad dat krachtig bestreden moet worden. Hier past geen enkele vergoelijking.

Onze gedachten gaan uit naar al die slachtoffers en nabestaanden van deze zinloze slachtpartij.

Het zijn onrustige tijden in de wereld en ook in Nederland.

Maar ook weer geen tijden om bang te zijn, om in je schulp te kruipen en te verlangen naar het verleden toen elk land in Europa zijn eigen grenzen had.

Het zijn juist tijden om samenwerking te zoeken en Europa sterker te maken.

Een verenigd Europa is voor Nederland van essentieel belang.

Onlangs heeft een commissie uit het parlement een dik rapport uitgebracht over de integratie van allochtonen.

De inkt was nog niet droog of onze coalitiepartners CDA en VVD hadden het al afgekraakt en naar de prullenbak verwezen.

De boodschap uit het rapport kwam hen niet uit.

De integratie moest en zou mislukt zijn.

Aan die conclusie mocht het rapport niets veranderen.

Wíj bedrijven politiek op een andere manier.

We kijken naar de feiten en komen daarna met ons oordeel.

D66 is het eens met de commissie dat de integratie van veel allochtonen goed is verlopen.

Daarnaast zien we wel forse problemen. Die willen we niet onder stoelen of banken steken, maar nuchter bespreken. Om op een praktische manier naar oplossingen te zoeken.

Wat voor samenleving willen we eigenlijk?

Willen wij een samenleving, waar groepen tegen elkaar op worden gezet?

Wij D66-ers kiezen ervoor iedereen in zijn waarde te laten.

We geven ruimte aan elk individu om zichzelf te ontplooien.

En we willen niet vervallen in gemakzuchtig groepsdenken.

Dat leidt al gauw tot stigmatiseren.

Niet alle Marokkanen zijn hetzelfde. Net zoals Nederlanders heel verschillend zijn.

D66 staat voor de waarde van individuele vrijheid en het recht om op je persoon te worden aangesproken. Op je daden en niet op het land van herkomst waar je vandaan komt.

Misschien hebben we in het verleden wel te snel gehoopt dat problemen vanzelf voorbij zouden gaan als we ze niet zouden benoemen. Dat is niet verstandig geweest.

Integratie gaat niet van zelf.

Maar nu zie ik het andere uiterste.

Je wordt haast verketterd in Nederland als je iets positiefs zegt over allochtonen.

Laten wij D66-ers dicht bij onszelf blijven en onafhankelijk, vrij en onbevangen praten over de oplossing van maatschappelijke problemen. Zonder in stereotypen te vervallen.

Ik was laatst op een VMBO-school.

U weet wel “dat zinkende schip” of “dat afvalputje van de samenleving”.

Een leerlinge zei :

“Wat heeft het eigenlijk voor zin dat ik nog naar school ga. Niemand ziet ons zitten. Niemand zit op ons te wachten.”

Dat is nou precies wat er dreigt te gebeuren. De vergroving van denkbeelden en taalgebruik vliegt steeds vaker gierend uit de bocht. Vooral als het om allochtonen gaat.

Mensen voelen zich buitengesloten en haken af.

Als er nou iets is dat we niet moeten willen, is dat het wel.

Door zo negatief en zo hard te oordelen laten we niet alleen de leerlingen in de steek,

maar ook de docenten en het hele VMBO.

En al die hardwerkende, betrokken allochtonen die in deze tijd kop van jut geworden zijn!

Als je je zorgvuldig uitdrukt wil het nog niet zeggen dat je het debat schuwt.

Integendeel zelfs, wij staan onafhankelijk in het maatschappelijke krachtenveld. Dat is altijd onze kracht geweest.

We laten ons niet gijzelen door belangenverenigingen,

door ondernemers of door vakbonden.

Wij bedrijven politiek met ons hoofd en met ons hart.

Daarom hoeven we niet bang zijn om lastige kwesties aan de orde te stellen.

Daarvoor zitten we juist in de politiek.

Mensen willen leiderschap, willen dat politici creatief en met durf de samenleving verbeteren.

Waarom zou Laurens Jan Brinkhorst niet mogen zeggen dat hij vindt dat de pensioengerechtigde leeftijd in de toekomst naar 67 jaar moet? Of je het nu met hem eens bent of niet, het is goed om er frank en vrij over van gedachten te wisselen. Te vaak worden onderwerpen “op slot” verklaard. Ze krijgen een symbolische lading en worden onaantastbaar. Dat verhoogt de kwaliteit van de besluitvorming bepaald niet.

Of neem de Waddenzee.

Over enkele weken verschijnt het rapport van de Commissie Meijer over de toekomst van de Waddenzee.

Dan zal de discussie volop losbarsten.

Over de schadelijkheid van de kokkelvisserij, die op dit moment de bodem van de Waddenzee omploegt,

Over de vervuilende scheepvaart,

de militaire oefeningen en natuurlijk over de gaswinning.

Voor D66 staat voorop dat het Waddengebied een uniek natuurgebied is dat behouden moet blijven en beter beschermd. Maar één ding is nu al duidelijk.

Als we niets doen, zal de situatie in het Waddengebied verder verslechteren.

De politieke discussie over wat voor activiteiten wel of niet geaccepteerd mogen worden, bevindt zich al jaren in een impasse. Iedereen houdt elkaar in de houtgreep.

We slepen ons van moratorium naar moratorium en de Waddenzee is daar de dupe van.

Nu al voorspel ik dat de Pavlov-reacties van de voor- en tegenstanders al voor het verschijnen van het rapport worden voorbereid.

Laten wij dat nu eens anders aanpakken en de feiten laten spreken. Om dan tot een afgewogen oordeel te komen.

Ik roep jullie dan ook op snel binnen de partij een discussie over de toekomst van het Waddengebied te starten.

Nog zo'n onderwerp dat de gemoederen meteen bezig houdt en veel mensen in de loopgraven doet belanden : art. 23 van de Grondwet, de vrijheid van onderwijs. Hoe intellectueel uitdagend het ook is om eerst jarenlang een debat te voeren over de afschaffing ervan, ik kies ervoor om pragmatisch te werk te gaan. Wij willen goede scholen of ze nu wit of zwart zijn. Laten we daarom onze energie richten op beter onderwijs. Geen drop-outs, ook niet in het VMBO. Zoals Ursie lambrechts altijd zegt : 71.000 uitvallers zijn 71.000 gemiste kansen. En daar zitten veel allochtone jongeren bij.

Het kabinet zit nu ongeveer 300 dagen. Hoe kijken we als Tweede Kamerfractie tegen deze regering aan?

Ik zie Balkenende II als een zakelijk samenwerkingsverband.

Die zakelijkheid heeft grote voordelen.

De drie partijen willen grote maatschappelijke vraagstukken in goede banen leiden. Daar, waar geen afspraken over zijn gemaakt, is er ruimte om onversneden onze standpunten te presenteren.

Het kabinet gaat opnieuw bezuinigen.

Ik deel de zorgen van de mensen die zeggen :

"Het is nu wel genoeg geweest."

Inderdaad, een half jaar na de vorige bezuinigingsronde ligt opnieuw het mes op tafel.

Dat is niet fraai.

Toch denk ik dat we moeten proberen het begrotingstekort onder de 3 % te houden.

Dat doen we niet voor Gerrit Zalm.

Dat doen we niet voor Europa,

Dat doen we voor ons zelf!

We moeten voorkomen dat Nederland door het financiële ijs zakt.

We kunnen het ons niet veroorloven dat Nederland decennia lang achter de feiten aan moet lopen, zoals na de oliecrises in de jaren zeventig.

Er moet ook over 5, over 10 of over 20 jaar voldoende financiële armslag zijn om te investeren in onderwijs,

om de AOW, om de pensioenen,

om de zorg te kunnen betalen.

Daar wil D66 zijn nek voor uitsteken.

Niet als boekhouder, maar op basis van een sociaal-liberale visie.

En zonder de economie kapot te bezuinigen.

Onze coalitiepartners is het wel duidelijk dat wij als belangrijkste uitweg uit de recessie zien het investeren in onderwijs en in de kenniseconomie.

Want dit mag niet een kabinet worden dat alleen maar bezuinigt en niet investeert.

Wij willen vernieuwing.

Vernieuwing van de sociale zekerheid. Vandaar de voorstellen om de WAO aan te passen. Mensen stimuleren aan het werk te gaan, daar gaat het om. Wij steunen dan ook het kabinetsbesluit om het SER-advies op hoofdpunten over te nemen en versoepelingen aan te brengen op het oorspronkelijke plan.

Wij willen vernieuwing.

Vernieuwing van de overheid. Vandaar onze voorstellen om de strijd tegen de verstikkende bureaucratie en de regelzucht aan te gaan.

Wij willen vernieuwing.

Vernieuwing van de democratie.

Wij willen vernieuwing.

Vernieuwing van de economie. Vandaar ons accent op het stimuleren van de kenniseconomie. Het innovatieplatform is nu 9 maanden bezig. En onlangs werd de website geopend.

Maar daar mag en kan het natuurlijk niet bij blijven!

Op al deze fronten weten we wat we willen.

We zitten aan de knoppen.

Die veranderingen komen er.

We hebben een goed kompas en gaan vooruit de toekomst in. Wij roeien onze eigen boot.

Democraten, wij stellen ons onafhankelijk op. Met open vizier.

Dat doen we zelfbewust.

We zijn niet bang voor kritiek op de soms scherpe keuzes die we maken.

Wij maken die tenminste.

En we doen dat met een duidelijk doel. Voor de toekomst van Nederland.

Democraten,

Ik weet het. Soms hebben jullie veel kritiek op de Tweede Kamerfractie.

We zijn te veel in Den Haag, we profiteren te weinig van al die kennis en ervaring in de partij.

Ik moet zeggen : jullie hebben gelijk.

Helaas past de omvang van de fractie niet bij die van onze ambities.

We willen wel, maar kunnen niet altijd overal iedereen te woord staan.

Maar niet getreurd.

Binnenkort opent de nieuwe website.

En beginnen we met een nieuwe emailprogram.

Dan kunnen we jullie snel politieke vragen voorleggen.

En hopen we dat jullie je ervaringen op zo'n manier met ons wilt delen.

Daar doen we dan met zijn allen ons voordeel mee.

Democraten, vrienden!

Stel nu, dat er over 14 miljard jaar ergens in het Heelal via een ruimte-telescoop a la Hubble foto's van de planeet aarde worden ontvangen.

Infrarode warmtefoto's van deze bijeenkomst in Den Haag.

13 maart 2004.

Wat ziet men in de toekomst dan?

Ze zien jullie, ze zien mij.

Een zaal mensen met energie,

met ambitie, met zelfvertrouwen,

met lef en daadkracht.

Ze zien D66 op weg naar een goed verkiezingsresultaat in juni !

Ik weet het zeker, ik zal het jullie dan bewijzen!